



Munkám célja, hogy közelebb kerüljek Hajnóczy Péter sokrétű, kísérletező prózájának néhány jellegzetesnek tartott sajátosságához: applikáltságához, montázs-, mi több: kollázs-strukturáltságához, betét-alkalmazó technikájához, mely építkezés bizonyos pontokon radikálisan távolítja a szöveget az írásosságtól, sőt az irodalmiságtól is; térbeli formák, tárgyak/tárgyasulások felé lépteti a szövegvilágot. A Hajnóczy-szöveg a legkülönbözőbb módokon és legkülönbözőbb helyekről vesz és épít be anyagot a maga testébe: intarziákat hordoz magában. Hajnóczy Péter életműve az író halálával (1981) post factum névlegesen lezárult. Energikus, drámai szövegvilága azonban folyamatosan újabb és újabb értelmező hozzá-fordulásokat indukál. Élő, mozgékony organizmusnak látom Hajnóczy életművét, mely transz-avantgárd érzékenységről ad számot, lényegénél fogva romantikus és – az irodalomból való kilépés, a totális expanzió irányába mozdul el, a „Mindig tovább!” kaszói jelszavát magáénak vallva.

Cserjés Katalin • "a lebegő orgonagyökér"



Cserjés Katalin

"a lebegő orgonagyökér"

Egy Hajnóczy - prózakalauz első fejezetei

Kötetindító gondolatok

„(...) a férfi feszült, mozdulatlan arccal nézte a belső gyűrűt, csak a feje volt a víz fölött, a belső gyűrűben foszladozó, szürkésfehér anyag lebegett, a gyűrű középpontja körül, lassan, az óramutató járásával ellenkező irányban, **hát ez, bólintott a férfi, hát ez az –**”

Az elmúlt évtizedben sokszor írtam Hajnóczy Péterről, kisebb-nagyobb tanulmányokat, előadásvázlatokat, eközben sok mottót is használtam. Fenti sorokat legkedvesebb Hajnóczy-szövegemből, a *Gyűrűkből* most másolom be először. Rejtelmes „jelentéssége”, nyitottsága hadd’ sugározza be az egész tanulmánykötetet!

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Modern Magyar Tanszékén évek óta működik egy kicsiny, oktatókból, PhD-sekből, modern magyar, illetve irodalomelmélet speciális képzéses hallgatókból, nemrég végzett fiatal szakemberekből álló munkacsoport, akik mind egyértelműbb szorgossággal és kíváncsisággal munkálkodnak Hajnóczy Péter (1942-1981) életműve körül. Valamennyien elkötelezettek a modern próza radikális törekvései iránt; valamennyien erős szálakkal kötődnek Hajnóczy Péter szövegeihez. Az idők során komolynak mondható műhely alakult ki a tanszéken és holdudvarában, mind többen kapcsolódnak a diákok közül a munkacsoporthoz, és tárnak föl egyre gazdagabb intertextuális szálakat, motívumhálózatokat, narrációs és kronotopikus összefüggéseket Hajnóczy Péter munkásságában, kötve ezzel a szerzőt – és saját ismereteiket – mind több vonatkozásban a közelmúlt és jelen magyar és külföldi irodalmának és irodalomelméletének mozgásirányaihoz. Birkózva a legendával, a „korpusszal”; vizsgálva és alakítva a mindaddig bizonytalan Hajnóczy-kánont.

A vállalkozás egy 2002-es Hajnóczy-szemináriumából nőtt ki. A szeminárium vezetője magam voltam. Az első Hajnóczy-kurzust újabbak követték, majd az elhatározás, hogy időközben megszületett tanulmányaikkal a szerzők nyilvánosan is mutatkozzanak meg. Első fórumként a székesfehérvári *Árgus* vállalta 2004 november-decemberében a csoportot, egy Hajnóczy-blokk erejéig. E bemutatkozást követte 2006-ban az első tanulmánykötet a szegedi Lectum kiadásában, Ötvös Péter lektorálásával: *Hová lettem. A párbeszéd helyzetébe kerülni. Hajnóczy-tanulmányok*. 2008 áprilisában látott napvilágot a műhely második kötete *Da capo al fine. Folytatódó párbeszédben. Hajnóczy-tanulmányok-II.* címmel, ugyancsak a Lectumnál, most Szilasi László lektorálásával, Szkárosi Endre előszavával. 2008 egyébként is fontos év volt a számunkra. Áprilisban Reményi József Tamást láttuk vendégül, aki az Osiris-kiadás körüli munkálatokról s a hagyatékban maradt szövegekről számolt be az érdeklődőknek, a Grand Café helyszínén. Ugyanebben az évben védtem meg a Hajnóczy-prózát tárgyul választó PhD-disszertációm, mely jelen tanulmánykötet háttérét és törzsét képezi. Meg szeretném itt jegyezni, hogy munkám, melyet keletkezésében a Nemzeti Kulturális Alap támogatott, e disszertációból kinövöttséget – melynek műfaji jegyeit magán is viseli – elrejtteni korántsem szándékszik.

2008 őszén munkacsoportommal országos konferenciát szerveztünk, Hajnóczy újraolvasását kezdeményezve (*A párbeszéd helyzetébe kerülni*. Hajnóczy Péter-konferencia, 2008. november 20-21. Szeged, Grand Café), mely vállalkozás nyomán komplett Tiszatáj-szám jelent meg 2009 szeptemberében és konferenciakötet van megjelenőben 2009 őszén (*Tudom. De: tudom-e? A párbeszéd kiterjesztése – az újraolvasás lehetőségei*. Országos Hajnóczy-konferencia, Szeged Grand Café, 2008. november 20-21. Hajnóczy-tanulmányok III.)

A 2008 késő-őszi konferencia igyekezett ráirányítani a figyelmet az immár kultusztárggyá vált főmű, a *Perzsia* mögött egzisztáló s általa olykor elfedett egyéb súlyos szövegekre, *kísérletekre*. E (stilisztikai, műfaji, strukturális, narratív és mediális) *határátlépések* teszik az életművet különösképp alkalmassá a hypertextuális feldolgozásra. A Hajnóczy-műhely következő elképzelése egy „*Hypertextuális Hajnóczy*” létrehozása webes felületen, OTKA kutatási pályázat keretében. Minden egyes szövegből sok kivezető út indul: értelmezések és párhuzamkeresések (az életművön belül s azon túl), szó- és fogalom-magyarázatok, képi analógiák (tájékozódás a kortárs képzőművészet ágazatai felé). A szövegek e kilépő-utak feltárásával térformát vesznek fel, plasztikus modellek létrejöttét indukálják.

„Épp ezért egy rizomatikusan szerveződő multimédia-fejlesztés lehet majdan a vizsgálat tárgyához adekvát értelmezői eszköz, amely így nem csupán a mediális hordozótól független értelmezői munka rögzítésére szolgálna, hanem maga is az értelmezés segítő része lehetne. Az értelmezői apparátussal bővített hálózatos szövegkiadás így a lineáris és a szekvenciális írás eszköze mellett a hypertextuálisan szervezett multimedialitást is felhasználná, hogy az életmű utalásrendszereit és lehetséges, nem egyszer asszociatív értelmezői stratégiáit explicitté tegye”¹.

Egyelőre papíralapú munkát adok olvasóim kezébe, de fentieket előlegző szellemben: e kivezető szálak mentén mozogva, miközben tapasztalhatja olvasóm a szövegek erős egybentartó működését, auto- és intratextualitását, *da capo al fine* szerkezeteit. Az *elkülönböződő*, kísérletező és új felé tájékozódó jegyek nagy lábjegyzet-apparátust hívnak elő, a hypertext link-formáját mutatják. Szerves kapcsolatok hálóját az életművön belül.

S vizsgáлом mindeközben a szövegek metaleptikus természetét, életmű és szerzője sajátos kapcsolatát, egyfajta „alászálló határátlépést”, mely a szerző-elbeszélő-szereplő-olvasó dilemmára adhat egy Hajnóczy-specifikus választ, kötve ezzel a korpuszt egy irányhoz, mely a

¹ Konferenciakötetünk társszerkesztőjétől és tanulmány szerzőjétől, Turi Tímeától idézek.

posztmodernen is túlvezetni látszik, a reprezentáció fogalmára támaszkodó elméleti tájékozódások felé. Holott Hajnóczy Péter 1981 óta halott.

Vállalkozásom kulcsszavai: transztextualitás; hypermédia; multimedialitás; intermedialitás; interdiszciplinaritás; dialogicitás; inter- és intratextualitás; interkontextualitás; interkulturalitás, interreligiozítás. Mindenekelőtt a vizualitást, a képzőművészeti és filmnyelvi-, filmes, fotós párhuzamokat, a (pszichedélikus) látványok felé való nyitást érzem munkám fő nővumának, az eddigi irodalom által kevésbé hangsúlyozott területének.

A Hajnóczy-korpusz helyét és mozgástörvényeit jellemzendő álljon itt egy idézet Szkárosi Endre előszavából, melyet a munkacsoport második tanulmánykötetéhez jegyzett:

Hajnóczy Péter életműve immár több mint negyedszázados távlatban pulzál a magyar irodalomként felfogott jelenségegyüttes organizmusában. Vizsgálata során mégis változatlanul megkerülhetetlennek tűnik fogadtatásának és kritikai értelmezéseinek folytatólagos elemzése. Az író 1981-es halálát ugyanis jó másfél évtizeden át az intézményesen nyomon követhető irodalomkritika szorgalmas hallgatása, ugyanakkor az olvasók nem szűnő érdeklődése követte. Ez utóbbi természetesen annak a lelkiismeretes és elszánt munkának is köszönhető, amelyet a hagyaték gondozói és néhány megszállott kutató folyamatosan végeztek. A kilencvenes évek közepétől azután egyre rendszeresebbek lesznek a Hajnóczy-művel valamiképpen számot vető kritikai elemzések, amelyekbe mind gyakrabban belekerül a kultuszképződés motívumainak vizsgálata is.

Valóban, a hallgatás kedvez a kultuszok burjánzásának. Ráadásul a Hajnóczy-műhöz való viszonyt sokáig és gyakran jelentősen befolyásolta - akár pozitív, akár negatív értelmezésben - a szerző életére való, szokatlanul erős rálátás érzete, a személyes sorsnak a kívülálló számára egzotikus tragikuma, a személyiségnek – a szó eredeti értelmében vett - agresszív kisugárzása. Az elemző figyelem azonban, ha nem rombolja is szét az esztétikai, etikai és életvezetésbeli tényezők bizonyos koherenciáját, amely a kultikus aura alapját képezi, középpontba mindenképpen a pulzáló műegyüttes működésmódjait és a benne megfigyelhető szellemi energiaképződést állítja. Ezzel együtt is, a még az író életében, majd a halálát követő, növekvő távlatban fogant, számottevő kritikai elemzések ritkán kerülhették meg a műegész – sokszor nyomatékosnak tűnő - életrajzi tünetegyüttesének reflektálását. Elvileg mindenkor magától értetődőnek tűnik a szöveg- és tárgyközpontság imperatívusza – ám paradox módon éppen emiatt sem lehet mindig könnyedén eltekinteni a látszólag életrajzi vonatkozásoktól. Ahhoz a fajta élveboncoláshoz ugyanis, amelyet Hajnóczy folyamatosan elvégez az emberi tudatműködések és az azokat a testhez kötő lélektani folyamatok *költői* föltárása során, egy élő, lélegzőnek tűnő szubjektum szükségeltetik. Amelynek az író feltételezett énjével való esetleges, illetve látszólagos egybeesései, átfedései valójában érdektelenek.

Jelen tanulmánykötet szerzője (pár bekezdés erejéig kívülről igyekszem szemlélni most bevezetendő munkámat) nagy anyagot igyekszik mozgatni, és ebből adódóan meglehetősen szövegmunkát végez. A szerző nyomoz és azonosít, engesztelhetetlenül törekszik az értelmezésre, asszociációk sorát mozgatja. A dolgot kerestreferenciák, definíciók, listák, osztályok bővítik, az olvasó így azt érezheti, hogy egy hatalmas *épitményben* barangol, melyet átjárók, alagsorok és pincék, felüljárók és melléképületek tagolnak, lépcsők, felvonók, kamrák és labirintus. Ezt tartja a kezében a kötet olvasója. E tágas törekvés nem egyszer olyan

enciklopédikus igénybe fordul, ahol a „mindent érinteni” valós lehetőségként jelenik meg, és ezzel mintha a rekonstruktív lendület elfelejtetné azt a konstruktív és egyben tévelygő munkát, amit az olvasás művelni tud². A totális érteni vágyás – és e szándék reménytelen voltának lelepleződése, egy szín alatt.

Mind pontosabb értelmezhetőség a szerző választotta keretek között. (Se túl közel, se túl távol a vizsgált szövegtől; s e kötélranc kétséges pontjai; horizonton tartva a konzekvens maxima intését: „Elemzésedben tégy eleget az ellentmondás-mentesség elvének!”) Versus: részlethalmozás, a „dolgok szaporasága”; a kategorizálás sokszor önreflektáltan is lehetetlen vállalkozása. Reményem szerint: „csak” ambiguitás; pontatlanság helyett többértelműség, mely akár poétikai eszközzé válhat egy dolgozatban, melytől amúgy sem idegen a poézis. És még: körbejárni minden szempontból egy életművet, mely ellenáll a kövület-státusznak, és redukálhatatlan feszültséggel hajlik az apória (eldönt/het/etlenség) felé. Az értekezőnek az irodalomból való kilépés, a nyelven túlra ugrás iránti fogékonysága kétségtelen: ezt kutatja, ez érdekli Hajnóczy szövegeiben is.

Tanulmánykötetem bevezetőjét néhány „talált tárggyal” szeretném folytatni. E tárgyak közül az első kettőt disszertációm opponenseinél leltem.

„*Akit ismerünk, akit sohasem láttunk*” – olvasom Bombitz Attilánál, s mikor felidézem, vállalnom kell a másra-értés ódiúmat (opponensemnél e mondat egy Esterházy-tanulmányban értendő a *Harmonia Caelestis* rejtőzködő én-jére); magam akár dolgozatóm mottójául is választhattam volna: e mondat megérzékíti munkám tárgyához („egy költői kitörési szándék fokozott artikulációjához”) és a korpusz megalkotójához fűző viszonyomat.

A második objekt e formában le sem íródott; magam sarkítottam ki Szkárosi Endre tanulmánykötetünkhöz írott előszavából.

„*Hajnóczy Péter nemcsak a Perziát írta.*”

Az előszó szerzője felhívja a figyelmet a főmű mögött pulzáló további szövegekre. Az organikuság megőrzése mellett mutatkozó agresszív (a szó eredeti értelmében) áthágásokra, kísérletekre. Melyek „az újítás és folytonosság dinamikus kettősségében” dekonstruálják mindenekelelt a nyelvet és a szerkezeteket, hogy végül a narratív struktúrákat a költői logika rendezze át.

² Müllner András egykori értékeléséből idézek szabadon.

E folyamatok felismerése ösztönzött hajdan, hosszú munkám kezdetén, hogy gondolatmenetemet a kultusztól (s akár a kánontól is) függetlenítve, figyelmemet a kevésbé ismert, jobbára értetlenség bélyegezte Hajnóczy-szövegek felé (is) fordítsam. E belátással kezdődött a munkálkodás egy Hajnóczy-kalauz első fejezetein.

A harmadik „objet trouvé” Földényi F. László egyik, kortárs magyar festészetet körbeveső esszejéből való. A szerző Barabás Márton legújabb munkáiról értekezik:

„A szabadság érzetét keltették bennem ezek az alkotások: olyasmi jött létre, ami nem volt megjósolható. Vagyis a művész olyasfajta készletnek engedett, ami az előzményekhez képest törést és szakítást jelent. Márpedig az esztétikai hatásnak a kiszámíthatatlanság, a megtervezhetetlenség érzete az egyik legfontosabb eredője.”

Elegendőnek látszik a szerző nevének kicserélése, s a mondottakat Hajnóczy Péterre applikálnám! (hogy itt a dolgozat címében álló kifejezésre is reflektáljak: sem nem a pályázó folyamodás, megszólítás vagy adverzió; sem nem a gadameri alkalmazás, valamiféle fordítás, az elméletnek a gyakorlatra történő átültetése, mely a megértés és magyarázat után a klasszikus hermeneutikai hármas utolsó tagja. Ellenben a hímzés, ráillesztés, ráöltés, mintázat szöveg-szöttest érintő jelentésében.)

Váratlanság és kiszámíthatatlanság egy hasonlíthatatlanul eredetinek megismert korpuszban – ez indított hajdanán e szövegtest mozgástörvényeinek megismerésére.

S az applikáltsághoz, a szöveg-arabeszkhez, össze-szövöttséghez még, mely dolgozatom témája, egy keresett tárgy (célzottan választott, bár a kötetet bárhol felütve, „talált” is lehetne), az egyik legnehezebben befogható Hajnóczy-szövegből, az *M*-ből:

„ (...) A szavak! Mexikó. Cuernacava (indián nevén Quauhnahuac) és Yvonne, aki talán fejteni való borsóért áll sort a piacon. Margerie. Mindenesetre: Ágnes ellökte a kezét, amikor megsimogatta az éjjel a vállát. A részvét hideg vágyát érezte volna meg, azt, hogy mentegetőzik a keze? – A söröskorsóra nézett: a vörösarany gyűrű ott remegett az alján. Lassan felemelte a fejét, és kinézett az ablakon mintegy a számlappal megfordított óra válla fölött a szemközti ablakokra, de nem látott lángokat, nem látott semmit. Csakugyan égett a ház? Csönd lett hirtelen; nem hallotta az óraketyegést.

'Megállt volna az órámm?'

Számlappal maga felé fordította az órát: egy percet mutatott hét előtt.”

Jól látszanak a mintázatok az első, egyelőre lineáris olvasásra is; mely sürgetően követeli az újraolvasást, a pontszerű, „nyomjelről nyomjelre haladó” birtokba vételt: még nem látom át, de érzékelem a *rétegeket* és *réseket*, az idegen testeket és ácskapcsokat a szövegben.

A textus enigmaként néz vissza olvasójára.

A bevezető e pontján dilemmáimat, (ön)kritikus gondolataimat szeretném megosztani olvasóimmal, ismét csak 3. személybe tárgyiasítva. Így könnyebb.

Az „egyedi síkján fogva tartott korpuszról” folyik e lapokon a szó, s e szövegtesthez az általános törvényszerűségeket felfedezni kívánó értekezői diszkurzus óvatosan közelít, és szinte szükségszerűen véti el célját.

A hosszúfejezetek írásmódjához annyit, hogy a szerző közvetlenül a predikátumot követően nem egyszer problematizálja is ezt az állítást; „*ismét-másik*”-at (Derrida) állít, az ismétlődés és különbözőség összekapcsolásával; megmutatja a tézis fonákját, lehetetlenségét; negálja azt. Így áll elő végül egy ellentétekben előrehaladó, dinamikus gondolkodásmód lenyomata. Így mozog, így van mozgásban az egész tanulmány, kitérőivel, ismétléseivel, paradoxonjaival. Az olvasó talán fölfedezi, hogy a dolgozat maga, önkéntelen szükségszerűséggel, a Hajnóczy-korpusz mozgástörvényeit imitálja. Kalauznak készült, és (ön)tükörré is vált.

Egy kérdés ugyanakkor még biztosan megmarad a módszert illetően. „Vajon nem törvényszerű-e egy mennyiségileg kiselemű szöveghalmaz belső, immanens gazdagságát szövegmorfológiai megfontolásokkal körüljárni?” (Bombitz Attila)

E kérdést úgy vonatkoztatom munkámra, hogy még kitartóbban és konzekvensebben kellett volna (kell majd) az elméleti háló, az operatív kategóriarendszer megtalálásán fáradoznom. Egy meggyőzőbb és teljesebb mátrix, az alaktan egy cizelláltabb szoftverje lesz az, mely ellentmondások nélkül válhat képessé befogni Hajnóczy Péter szöveg-kaleidoszkópját. Lejutni a korpusz eleminek mondható részecskéiig, s abból felépíteni a szöveganalízis struktúráját. E szövegmorfológiai rendszert kell tehát meglelnem, vagy: létrehoznom. A feladatot hihetetlenül nehéznek találom, s csak remélni tudom, hogy a jelen dolgozatban kimunkált tágasabb rácsozat *is* segíthet az eligazodásban a korpuszon belül.

Ha a) szövegmorfológián az irodalmi mű elbeszélői technikáinak és stratégiáinak feltárását; a polifóniát létrehozó konstruktív és dekonstruktív elemeket; a dinamikus pozícióváltásokat; a

műben érvényesülő ciklikusság tendenciáinak kutatását vélem érteni (esetleg például a végtelen regresszust előidéző formák vizsgálatát, amikor a beágyazott szöveg az elsődleges fabula jelének volna tekinthető, lásd Kálmán C. György kutatásai): újabb termékeny (s igen munkaigényes) szempontokra lelek.

Ha b) szöveg-morfológia alatt a prózai szövegek megformáltságának, tényleges arányainak szemléltetését értem a szereplők funkcióinak sorozatából összeállítható szerkezeti váz alapján, úgy a fent javasolt szempont a figyelmet Hajnóczy personáira irányítaná mint az adekvát kategóriarendszer létrehozásának lehetséges sarkköveire.

Továbbgondolva még e javasolt új szempontot, eszembe jut c) a tipizáció, azaz egyfajta kísérlet a Hajnóczy-művek szüzséjének alaptörténetekben való megfogalmazására a szöveg-morfológia és a cselekvés-funkciók archetipikus lényegét feltáró lélektani elemzési módszerek segítségével: ekkor ismét a szövegekben megképződő alakok tűnnek fel rendszeralkotó alap-elemként.

A szöveg-morfológia távlata/látószöge mint nóvum vetül most már további kutatásaim elé.

Továbbgondolásra és kidolgozásra váróknak tartom még a Barthes-terminust, az „írható (nyílt) szöveg” kérdését mint a Hajnóczy-regiszter jellemzőjét. Erre az aspektusra (az olvasó valódi részvételét igénylő befogadásra, mely arra szólít, hogy a lehetőségek nyitott játékából a különbözőt, az eltérőt keresse) ugyan több ízben utalok dolgozatomban, de most hajlamos vagyok meglátni e nézőpontban egy olyan rendezőelvet, melyre a Hajnóczy-korpusz haladásiránya egészében felfűzhető lenne. Talán.

Végül leszögezem: álláspontom a Hajnóczy-irodalom irányában: deskripció, széljegyzetelés, hasznos anyaggyűjtés; s nem a mesterségesen generált (kötekedő) vita és támadás. Ezt elkerülöm; ettől távol állok. És reményeim szerint az is észrevétetik figyelmes olvasóm által (Hajnóczy kedves szenvedő szerkezetét „applikálva” ide), hogy mindenféle apológiától is idegenkedik e tanulmánykötet: Hajnóczynak nincsen szüksége mentegető dicséretre. Itt ismét Földényi F. László szavait idézném, melyeket Klimó Károly *Artaud-sorozatához (Velem a kutyaisten)* fűz:

„... egy alkotásba alighanem az alkotói folyamatba való bekapcsolódás révén lehet valóban autentikusan beszélni. (...) ahhoz, hogy egy művet értelmezni tudjunk, (...) annak veszélyét is vállalni kell, hogy a művet átmenetileg akár meg is semmisítjük. (...) az eltörlés, a kitérlés, a rongálás, azaz a tagadás során többet tudunk

meg a műről, mintha a róla szóló pozitív kijelentéseket halmoznánk egymásra. Ezekből értelmezés helyett egy síremlék jön létre; az eretnekgyanús tagadás viszont szenvedélyesen élet- és művészetpárti.”

Festőről ejtettem szót, s képzőművészetben folytatom: Szkárosi Endre „úttörő jelentőségüként” értékeli a Hajnóczy-szövegek analízisében egy lehetséges irányt, mely a vizsgált korpuszt képzőművészeti kontextusba emeli. És valóban, így véltem dolgozatomban összekapcsolni érdeklődésem jelenlegi sarokpontjait: Hajnóczy Péter prózatörekvéseit és a kortárs képzőművészet radikális kísérleteit.

Hajnóczy Péter nyelvi/prózaszerkezeti/képi újításai egy „*komplex poétikába*” illeszkednek, e tekintetben szerzőmnél eszköz és szándék abszolút szinkronban van. Azaz nem véletlenszerű, zseniális megsejtésekről és ösztönös rátalálásokról van szó, hanem e szövegmunkák egy határozott poétikai terv, program részei: Hajnóczy Péter újításai „egy írói értelemben átgondolt és megszenvedett koncepcióból következnek”.

S ha a kötet szerzője olykor maga is megszólal e könyv lapjain – ez lehetne a dolgozatban ugyanaz a szerzői metalepszis, melyet Hajnóczy nem egy prózahelyén is azonosítok (váltások, szintek közti hirtelen átlépés, a belső történés heterodiegetikus, azaz máscelekményű volta). Gesztus, mely szövegrétegeken nyúl át; gesztus, mely kezet nyújt olvasója felé.

Kötetindító szavaimat itt lezárom, olvasóimnak egy olyan könyvet ajánlva, mely nem kezdete, de nem is vége a kutatásnak. Útközben-lét, de nem állomás, hanem folytonos mozgás és alakulás. Applikáció, lapok egy kalauzból, meghívás az együtt-gondolkodásra. Hajnóczy szövegeiről; és másról is.

Cserjés Katalin